

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

RESOLUCIÓ del procediment de tutela de drets núm. 69/2013, instat per la senyora XXX contra una Clínica de la Xarxa Sanitària i Social de Cobertura Pública de la Generalitat de Catalunya (XHUP)

Antecedents

Primer.- En data 18/09/2013 va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit de reclamació de la senyora XXX, per la presumpta desatenció del dret d'oposició, que va donar lloc al procediment de tutela núm. PT 57/2013, relatiu a l'YYY (YYY). A efectes d'acreditar que s'havia exercit prèviament el dret, aportava còpia d'un escrit que en data 06/08/2013 havia presentat en unes dependències de l'Administració de la Generalitat a Girona, i que anava dirigit al Departament de Salut d'aquesta Administració.

Segon.- En relació amb aquella reclamació, per ofici de 26/09/2013 aquesta Autoritat informà la persona reclamant que, atès que en el seu escrit de reclamació i documentació aportada, a banda de mencionar un centre de l'YYY també es referia a d'altres centres de salut, sense però concretar els fitxers en els quals figurava la seva història clínica respecte de la qual exercia el dret d'oposició, se li recordava que abans de formular una reclamació davant aquesta Autoritat era necessari haver sol·licitat l'oposició davant els responsables dels fitxers d'aquells centres concrets. També se la informava que, amb caràcter previ a la tramitació del procediment de tutela corresponent, era necessari que signés el corresponent escrit de reclamació.

Igualment, se li comunicà que, atès que en el seu escrit i documentació aportada denunciava que una entitat de salut vinculada al Departament de Salut podria haver permès un accés per part de terceres persones no autoritzades a dades de salut seves i de la seva germana i del seu pare, l'Autoritat havia iniciat una fase d'investigació (amb referència IP ---/2013) per tal d'esbrinar les circumstàncies dels fets i els subjectes responsables.

Tercer.- Posteriorment, en data 11/10/2013 va tenir entrada en el registre de l'Autoritat un escrit signat per l'ara reclamant, per mitjà del qual aportava còpia de les sol·licituds d'exercici del dret d'oposició presentades davant diversos centres de salut. En concret, i pel que interessa en aquest procediment, aportava còpia de la sol·licitud d'oposició presentada en data 7/10/2013 davant la Clínica (...) –de l'Institut (...) –, que forma part de la Xarxa Sanitària i Social de Cobertura Pública de la Generalitat de Catalunya (XHUP) a través de la concertació amb el Departament de Salut i el Departament de Benestar i Família. La persona reclamant hauria presentat aquesta sol·licitud d'oposició acompanyada del primer escrit –i documentació adjunta– que presentà en data 6/08/2013 davant unes dependències de l'Administració de la Generalitat a Girona, adreçat al Departament de Salut d'aquesta Administració.

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

Aquesta reclamació relativa al dret d'oposició exercit respecte de la Clínica (...) (en endavant, Clínica (...)), va donar lloc al present procediment de tutela (PT 69/2013). D'acord amb l'article 117 del Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desplegament de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (en endavant, RLOPD i LOPD, respectivament), per mitjà d'ofici de data 15/10/2013 es va donar trasllat de la reclamació a l'Institut (...) i la Clínica (...), per tal que en el termini de 15 dies formulessin les al·legacions que estimessin pertinents.

Quart.- La Clínica (...) va formular al·legacions mitjançant escrit de data 13/11/2013, en el qual exposava, entre d'altres i pel que ara interessa, el següent:

- *"Mediante escrito de fecha 7/10/2013 se presentó ante la Clínica (...) ejercicio de derecho de oposición (...). Se presentó de manera presencial por parte del Sr. AAA –pare de l'aquí reclamant- un único escrito en el cual se plasma la solicitud de tres interesados (...)", en referència a l'aquí reclamant i a la seva germana i el seu pare.*
- *"Se procedió a comunicarle directamente en el mismo día de presentación de solicitud y de forma verbal al Sr. AAA –pare de l'aquí reclamant- la estimación de su ejercicio de derecho de oposición, de igual manera que se le comunicó que no se realizaría ningún tratamiento y/o comunicación de los datos de los interesados que obrasen en los sistemas de información y archivo físico de la Clínica, quedando bloqueados por medio de sendas notas al margen. De igual manera, de dicha comunicación verbal se deja nota de no comunicar los datos del Sr. y Sras. AABC –els tres sol·licitants d'oposició- a la Sra. DDD –exdona o mare dels reclamants, respectivament-".*
- *"Como consecuencia, el propio interesado y solicitante mostró su satisfacción con la respuesta obtenida comunicando su conformidad con el proceder de la Clínica. Es por ello que desde la Entidad no se establecieron más respuestas al tener la satisfacción del usuario (...) que en posterior interlocución telefónica con el Sr. AAA –pare de l'aquí reclamant- por parte del Gerente de la Clínica, Sr. EEE, quien le volvió a comunicar la respuesta afirmativa a su solicitud y de sus hijas (Sras. BBB y CCC) del derecho de oposición al tratamiento de sus datos, y que se procedería a enviar a su domicilio dicha respuesta de forma escrita para que quedara constancia (...)"*.

L'entitat reclamada acompanyava el seu escrit de nombrosa documentació tendent a acreditar les seves al·legacions. Entre aquesta documentació, consta la còpia d'una carta de data 25/10/2013, signada pel gerent de la Clínica (...), i adreçada a l'aquí reclamant i les seves dues filles, mitjançant la qual se li reitera la decisió d'estimació de la petició d'oposició que ja s'hauria comunicat personalment el mateix dia 07/10/2013 en què s'havia presentat la sol·licitud. Així mateix, la Clínica (...) també aportava còpia d'una fitxa de data 7/10/2013 que, segons s'assenyala, s'incorporà com a document adjunt a la història clínica del reclamant, i en la que figura la informació següent: *"A fecha de 7 de octubre se da por resuelta favorablemente la solicitud de derecho de oposición al tratamiento y comunicación de los datos personales de los solicitantes –indicant el nom i cognom del reclamant i de les seves dues filles-. La presente consta a los efectos de bloqueo de los datos personales y*

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

clínicos de los solicitantes, siendo que solicitan expresamente no comunicarlos a la Sra. DDD. Todo lo anterior, salvo los casos en que el art. 11.2 LOPD autoriza la cesión/comunicación de los datos personales". També s'aportaven impressions de pantalla per acreditar que s'havien efectuat diverses accions en les aplicacions de la Clínica (...) per tal de fer efectiu el dret d'oposició en els termes sol·licitats per la persona reclamant.

Cinquè.- Finalment, s'ha comprovat que l'Institut (...) i la Clínica (...) són responsables del fitxer "Pacientes", que té com a finalitat "les pròpies de la gestió de pacients", així com "la gestió de clients, comptable, fiscal i administrativa, la gestió i el control sanitari", i el qual es troba inscrit en el Registre General de Protecció de Dades, dependent de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades. Les referències a la Clínica (...) que s'efectuen d'ara endavant, cal entendre-les efectuades a totes dues entitats.

Fonaments de Dret

Primer.- És competent per resoldre aquest procediment la Directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, d'acord amb els articles 5.b) i 8.2.b) de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

Segon.- L'article 6.4 de la LOPD regula el dret d'oposició en la forma següent:

"4. En els casos en què no sigui necessari el consentiment de l'afectat per al tractament de les dades de caràcter personal, i sempre que una llei no disposi el contrari, aquest pot oposar-se al seu tractament quan hi hagi motius fonamentats i legítims relatius a una situació personal concreta. En aquest supòsit, el responsable del fitxer ha d'excloure del tractament les dades relatives a l'afectat."

Així mateix, la regulació del dret d'oposició i el seu exercici es completa amb els articles 34 i 35 del RLOPD, en els quals es determina el següent:

"Article 34. Dret d'oposició

El dret d'oposició és el dret de l'afectat per tal que no es porti a terme el tractament de les seves dades de caràcter personal o se cessi en aquest tractament en els supòsits següents:

a) Quan no sigui necessari el seu consentiment per al tractament, a conseqüència que hi hagi un motiu legítim i fundat, referit a la seva situació personal concreta, que ho justifiqui, sempre que una llei no disposi el contrari.

b) Quan es tracti de fitxers que tinguin per finalitat la realització d'activitats de publicitat i prospecció comercial, en els termes que preveu l'article 51 d'aquest Reglament, sigui quina sigui l'empresa responsable de la seva creació.

c) Quan el tractament tingui per finalitat l'adopció d'una decisió referida a l'afectat i basada únicament en un tractament automatitzat de les seves dades de caràcter personal, en els termes que preveu l'article 36 d'aquest Reglament.

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

Article 35. Exercici del dret d'oposició

1. El dret d'oposició s'ha d'exercir mitjançant una sol·licitud dirigida al responsable del tractament.

Quan l'oposició es faci basant-se en la lletra a) de l'article anterior, en la sol·licitud s'hi han de fer constar els motius fundats i legítims, relatius a una situació personal concreta de l'afectat, que justifiquen l'exercici d'aquest dret.

2. El responsable del fitxer ha de resoldre sobre la sol·licitud d'oposició en el termini màxim de deu dies a comptar de la recepció de la sol·licitud. Transcorregut el termini sense que de forma expressa es respongui a la petició, l'interessat pot interposar la reclamació que preveu l'article 18 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre.

En cas que no disposi de dades de caràcter personal dels afectats, igualment els ho ha de comunicar en el mateix termini.

3. El responsable del fitxer o tractament ha d'excloure del tractament les dades relatives a l'afectat que exerceixi el seu dret d'oposició o denegar motivadament la sol·licitud de l'interessat en el termini que preveu l'apartat 2 d'aquest article."

A banda de la regulació anterior, en el cas que aquí s'analitza també cal tenir en consideració la normativa sanitària aplicable. En concret, la Llei estatal bàsica 41/2002, de 14 de novembre, d'Autonomia del Pacient (en endavant, Llei 41/2002) regula al seu article 16 els usos de la història clínica en els termes següents:

"Usos de la història clínica.

1. La història clínica és un instrument destinat fonamentalment a garantir una assistència adequada al pacient. Els professionals assistencials del centre que realitzen el diagnòstic o el tractament del pacient tenen accés a la història clínica del pacient com a instrument fonamental per a la seva adequada assistència.

2. Cada centre ha d'establir els mètodes que possibilitin a tota hora l'accés a la història clínica de cada pacient per part dels professionals que l'assisteixen.

3. L'accés a la història clínica amb finalitats judicials, epidemiològiques, de salut pública, d'investigació o de docència, es regeix pel que disposen la Llei orgànica 15/1999, de protecció de dades de caràcter personal, i la Llei 14/1986, general de sanitat, i altres normes d'aplicació en cada cas. L'accés a la història clínica amb aquestes finalitats obliga a preservar les dades d'identificació personal del pacient, separades de les de caràcter clínicoassistencial, de manera que com a regla general quedi assegurat l'anonimat, llevat que el pacient mateix hagi donat el seu consentiment per no separar-les.

Se n'exceptuen els casos d'investigació de l'autoritat judicial en què es consideri imprescindible unificar les dades identificatives amb les clínicoassistencials, en els quals cal atènyer-se al que disposin els jutges i tribunals en el procés corresponent. L'accés a les dades i els documents de la història clínica queda limitat estrictament a les finalitats específiques de cada cas.

4. El personal d'administració i gestió dels centres sanitaris només pot accedir a les dades de la història clínica relacionades amb les seves pròpies funcions.

5. El personal sanitari degudament acreditat que exerceixi funcions d'inspecció, avaluació, acreditació i planificació, té accés a les històries clíniques en el compliment de les seves funcions de comprovació de la qualitat de l'assistència, el

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

respecte dels drets del pacient o qualsevol altra obligació del centre en relació amb els pacients i usuaris o l'Administració sanitària mateixa.

6. El personal que accedeix a les dades de la història clínica en l'exercici de les seves funcions queda subjecte al deure de secret.

7. Les comunitats autònomes han de regular el procediment perquè quedi constància de l'accés a la història clínica i del seu ús.

Per la seva banda, l'article 11 de la Llei catalana 21/2000, de 29 de desembre, d'Autonomia del Pacient i Drets d'Informació i Documentació Clínica (en endavant, Llei 21/2000) determina el següent:

"Usos de la història clínica

1. La història clínica és un instrument destinat fonamentalment a ajudar a garantir una assistència adequada al pacient. A aquest efecte, els professionals assistencials del centre que estan implicats en el diagnòstic o el tractament del malalt han de tenir accés a la història clínica.

2. Cada centre ha d'establir el mecanisme que faci possible que, mentre es presta assistència a un pacient concret, els professionals que l'atenen puguin, en tot moment, tenir accés a la història clínica corresponent.

3. Es pot accedir a la història clínica amb finalitats epidemiològiques, d'investigació o docència, amb subjecció al que estableix la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, i la Llei de l'Estat 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat, i les disposicions concordants. L'accés a la història clínica amb aquestes finalitats obliga a preservar les dades d'identificació personal del pacient, separades de les de caràcter clínicoassistencial, llevat que aquest n'hagi donat abans el consentiment.

4. El personal que té cura de les tasques d'administració i gestió dels centres sanitaris pot accedir només a les dades de la història clínica relacionades amb les dites funcions.

5. El personal al servei de l'Administració sanitària que exerceix funcions d'inspecció, degudament acreditat, pot accedir a les històries clíniques, a fi de comprovar la qualitat de l'assistència, el compliment dels drets del pacient o qualsevol altra obligació del centre en relació amb els pacients o l'Administració sanitària.

6. Tot el personal que accedeix en ús de les seves competències a qualsevol classe de dades de la història clínica resta subjecte al deure de guardar-ne el secret."

Per acabar amb l'anàlisi de la legislació aplicable, l'article 18 de la LOPD, referent a la tutela dels drets d'accés, rectificació, oposició i cancel·lació, estableix en els seus apartats 1 i 2 el següent:

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

"1. Les actuacions contràries al que disposa aquesta Llei poden ser objecte de reclamació pels interessats davant l'Agència de Protecció de Dades, en la forma que es determini per reglament.

2. L'interessat al qual es denegui, totalment o parcialment, l'exercici dels drets d'oposició, accés, rectificació o cancel·lació, ho pot posar en coneixement de l'Agència de Protecció de Dades o, si s'escau, de l'organisme competent de cada comunitat autònoma, que s'ha d'assegurar de la procedència o improcedència de la denegació."

En consonància amb l'anterior, l'article 16.1 de la Llei 32/2010, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, disposa el següent:

"1. Les persones interessades a les quals es denegui, en part o totalment, l'exercici dels drets d'accés, de rectificació, de cancel·lació o d'oposició, o que puguin entendre desestimada llur sol·licitud pel fet de no haver estat resolta dins el termini establert, poden presentar una reclamació davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades."

Tercer.- Exposat el marc normatiu aplicable, a continuació escau analitzar si la Clínica (...) ha actuat de conformitat amb els preceptes transcrits al fonament de dret segon.

Com a punt de partida, cal tenir en compte que els articles 6.4 de la LOPD i 34 del RLOPD regulen el dret d'oposició com el dret de l'afectat a oposar-se a determinats tractaments de les seves dades personals per als quals en principi no es requereix el seu consentiment, sempre que una llei no disposi el contrari, i quan hi hagi motius fonamentats i legítims relatius a una situació personal concreta. Sobre la base d'aquests preceptes i dels que s'han transcrit també de la legislació sectorial sanitària, cal determinar doncs si procedeix estimar la pretensió de l'aquí reclamant, qui a l'empara del dret d'oposició sol·licita que s'impedeixi l'accés a la seva història clínica obrant als fitxers de la Clínica (...) per part de qualsevol persona diferent del personal sanitari per ell indicat.

En allò referent a la valoració del requisit legal relatiu a la concurrència d'un motiu fonamentat (o fundat) i legítim, de l'escrit de reclamació i de la documentació adjunta es desprèn que el reclamant té, si més no, sospites que la informació sobre la seva salut a la qual va fer referència la seva mare en diverses instàncies administratives i judicials s'hauria obtingut a partir d'accessos indeguts a la seva història clínica. Aquest és, doncs, el motiu pel qual el reclamant ha sol·licitat, mitjançant l'exercici del dret d'oposició, que es restringeixi l'accés a la seva història clínica al seu metge de capçalera i a dues doctores d'un centre de salut d'una empresa pública adscrita al CatSalut.

Doncs bé, a aquesta Autoritat se li generen dubtes sobre si les circumstàncies esgrimides per l'aquí reclamant, sobre eventuais accessos indeguts a la seva història clínica, poden considerar-se com a motiu fonamentat i legítim suficient que porti a reconèixer el dret d'oposició en els termes que ho havia plantejat davant la Clínica (...). I això, sense perjudici del que es determini en les actuacions d'investigació iniciades per aquesta Autoritat per tal d'esbrinar els presumptes accessos il·lícits

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

esmentats, respecte als quals certament cal reconèixer que la persona reclamant ha acreditat documentalment l'existència de diverses mencions que ha fet la seva mare a informació sobre la seva salut o de les seves filles majors d'edat.

Sigui com sigui, en el present cas esdevé innecessari aprofundir més sobre si l'aquí reclamant tenia dret a que es fes efectiu el dret d'oposició en els termes que ho havia plantejat, atès que, tal com s'ha indicat en els antecedents, en el tràmit d'audiència de la present reclamació, la Clínica (...) ha manifestat que el mateix dia que el reclamant va presentar la sol·licitud d'oposició se li comunicà l'estimació de la seva petició, i que *"no se realizaría ningún tratamiento y/o comunicación de los datos de los interesados que obrasen en los sistema de información y archivo físico de la Clínica, quedando bloqueados por medio de sendas notas al margen. De igual manera, de dicha comunicación verbal se deja nota de no comunicar los datos del Sr. Y Sras. AABC –els tres sol·licitants d'oposició- a la Sra. DDD –exdona o mare dels reclamants, respectivament-"*. Aquesta decisió estimatòria comunicada verbalment el mateix dia en què s'havia presentat la sol·licitud d'oposició, fou després reiterada per mitjà d'escrit de 25/10/2013 que la Clínica (...) dirigí a l'aquí reclamant. Amb aquesta actuació, la Clínica (...) hauria fet efectiu doncs el dret d'oposició exercit per la persona reclamant, atès que s'ha procedit a restringir l'accés a la història clínica del reclamant en els termes en què aquesta ho sol·licità. És per això que el que procedeix aquí és desestimar la present reclamació.

A l'últim, es considera oportú deixar apuntat que la restricció en l'accés a la història clínica de la persona reclamant per part del personal assistencial diferent del que aquesta va designar en la seva sol·licitud d'oposició, cal entendre-la sens perjudici dels supòsits en què sigui necessari accedir a la seva història clínica, bé perquè tal accés sigui necessari per complir amb una obligació legal (com podria ser davant una malaltia de declaració obligatòria i brots epidèmics –d'acord amb el Decret 67/2010, de 25 de maig-, o en determinats casos per a la prevenció o per al diagnòstic mèdics, la prestació d'assistència sanitària o de tractaments mèdics o la gestió de serveis sanitaris, per part dels professionals indicats a l'art. 7.6 LOPD), o bé davant situacions en què sigui necessari salvaguardar l'interès vital de l'afectat (art. 6.2 i 7.6 LOPD), o fins i tot en els casos en què prevalgui un bé o interès superior. Igualment, cal assenyalar que les mesures que la Clínica (...) adopti per tal de restringir l'accés a la història clínica de la persona reclamant no han de ser mesures irrevocables (doncs la persona afectada podria sol·licitar en un futur que s'aixequés la restricció), i han de permetre que, en els casos abans indicats en què no sigui necessari el consentiment de l'afectat (risc vital per a l'afectat, etc.), el personal assistencial que l'atengui pugui accedir a la seva història clínica, i tot això tenint en compte, a més, el marc legal i organitzatiu de la història clínica compartida a Catalunya.

Per tot el que s'ha exposat,

Carrer de la Llacuna, 166, 7a. Planta
08018 Barcelona

RESOLC

Primer.- Desestimar la reclamació de tutela formulada per la senyora XXX contra la Clínica (...), de l'Institut (...), pels motius assenyalats en el fonament de dret tercer.

Segon.- Notificar aquesta resolució a la Clínica (...) de l'Institut (...) i a la persona reclamant.

Tercer.- Ordenar la publicació de la Resolució al web de l'Autoritat (www.apd.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, les parts interessades poden interposar, amb caràcter potestatiu, recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveu l'article 116 i següents de la Llei 30/1992 o bé interposar directament recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius de Barcelona, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Igualment, les parts interessades poden interposar qualsevol altre recurs que considerin convenient per a la defensa dels seus interessos.

La directora

M. Àngels Barbarà i Fondevila

Barcelona, 24 de gener de 2013